

TENZIJE OKO BUNJEVAČKOG PITANJA

Tokom jula meseca 2005. godine u opštinama Subotica i Sombor došlo je do izrazitih etničkih tenzija između pripadnika hrvatske i bunjevačke nacionalne zajednice. Više bunjevačkih institucija je u pismu Vladi Srbije zatražilo da se zvanično odredi i pravno definiše status ove zajednice u Republici Srbiji i Državnoj zajednici SCG. U zahtevu se navodi da razlog za ovu inicijativu leži u napadima i ugrožavanju svih ljudskih i manjinskih prava bunjevačke nacionalne zajednice. «Napominjemo da se sve to dešava u Republici Srbiji, o čemu je u celosti upoznata Vlada Srbije sa nadležnim ministarstvima pravde i unutrašnjih poslova. Vrhunac je bio 6.juli 2005. godine, kada je u Subotici na proslavi godišnje skupštine Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, uz prisustvo predsednika Republike Srbije Borisa Tadića, predsednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića, predsednika Izvršnog veća Vojvodine Bojana Pajtića, predsednika opštine Subotica Geze Kučere, predsednika skupštine opštine Subotica S.Vučinića i predsednika koalicionih partnera DSHV-a u poslednjih 15 godina, SVM J.Kase i LSV N.Čanka, predsednik DSHV-a i aktuelni zamenik predsednika Opštine Petar Kuntić, u svom obraćanju skupu, izvršio krivično delo iz člana 134. Krivičnog Zakona SRJ-izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje, razdora ili netrpeljivosti. Tom prilikom optužio je nas Bunjevce i Republiku Srbiju da vrši veštačku podelu Hrvata na Hrvate i Bunjevce, a u cilju asimilacije Hrvata u Bunjevce», stoji u tekstu koji je upućen Vladi. Zahtev su potpisali Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine, Bunjevački kulturni centar Bajmok, Bunjevačka stranka, KUD «Bunjevka», Bunjevačka Matica, Udruženje građana «Bunjevačko kolo» Sombor, Bunjevački kulturni centar Subotica, Bunjevački kulturni centar Tavankut, KUD «Lemeš Svetozar Miletić» i Bunjevačka grana Čonoplja.

"DSHV je ovakvo stajalište prema novoformiranoj naciji iznio već mnogo ranije, već prije 13 godina i do danas ga nije mijenjao. To će stajalište i ubuduće iznositi i pred međunarodnim institucijama jer je očigledno da se želi putem novo izmišljene nacije izvršiti asimilacija hrvatske nacionalne manjine u novu, bunjevačku naciju", navodi se u saopštenju Demokratske stranke Hrvata u Vojvodini. DSHV konstatuje kako se iza takvih pretnji kaznenim prijavama pojavljuju osobe "kojima u vlastitim radnim knjižicama piše da su po nacionalnosti Hrvati, a koje su sami popunjavali. Sada govore povijesnu neistinu da su ih na to prisilili komunisti, a kada su bili članovi te partije nisu iznosili suprotna stajališta, što znači da su to odobravali". U saopštenju DSHV-a se zaključuje: "Cilj naše stranke je zaštita interesa Hrvata bunjevačkog roda i to će i ubuduće činiti bez obzira na znanstveno

potpuno neutemeljene tvrdnje da Bunjevci nisu Hrvati. Pri tome se nećemo osvrnuti na mišljenje pojedinih političkih karijerista, nego samo na znanost, jer ako su Bunjevci Hrvati u BiH, Hrvatskoj i Mađarskoj, onda su to i u Republici Srbiji".

Na sednici republičkog Saveta za nacionalne manjine, održane 12. jula, predsednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Josip Pekanović je uputio poziv predstavnicima Bunjevačkom nacionalnog saveta za sastanak na kome bi bilo reči o približavanju suprotstavljenih stavova o pripadnosti ovdašnjih Bunjevaca.

Bunjevačka matica je 15. jula zatražila smenu podpredsednika Opštine Subotica Petra Kuntića zbog njegovog istupa pred predstavnicima Hrvatske i Srbije. „Ekstremistički stavovi na nivou predstavnika jednog grada, naročito grada kao što je jedna multikulturalna, multikonfesionalna a po međunacionalnoj toleranciji i u svetu poznata Subotica, neprihvatljivi su, verujemo, za svih 26 nacija koje u njemu žive. Takav stav je, kao što je javnost imala priliku da čuje nedavno na proslavi jubileja Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, iskazao predsednik ove stranke Petar Kuntić”, stoji u saopštenju Bunjevačke matice koje potpisuje predsednik Karlo Blesić. Bunjevačka matica ističe da je svojim izlaganjem Kuntić pozvao na, kako stoji u saopštenju, "ukidanje osnovnog ljudskog prava jednog naroda na svoje bunjevačko ime". Matica zaključuje kako se veruje da to nije stav većine Hrvata.

Bunjevačka stranka je podnela krivičnu prijavu protiv lidera Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Petra Kuntića optužujući ga da je zloupotrebio položaj predsednika stranke na svečanoj sednici kojoj su prisustvovali predsednici Srbije i Hrvatske. Bunjevačka stranka smatra da je Kuntić izjavom o veštačkim podelama hrvatske zajednice negirao postojanje Bunjevaca i tako izvršio krivično delo izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje. Na svečanoj sednici DSHV-a 6. jula, Kuntić je rekao da se sprovodi veštačka podela hrvatske manjine politikom koja je zaostavština Miloševićevog režima, te da se finansira uvođenje «takozvanog bunjevačkog jezika», a da se istovremeno ignorišu emisije na hrvatskom jeziku. Kuntić je rekao agenciji Beta da ne odustaje od iznetih stavova i politike DSHV-a i da je reč o krucijalnom pitanju za Hrvate bunjevačkog i šokačkog roda. “Mi ćemo se isključivo bazirati na nauku, jer ako su Bunjevci Hrvati u svim zemljama u regionu, onda su to i u Srbiji. Smatram da je krivična prijava neutemeljena, a s advokatima ćemo se konsultovati o podnošenju prijave zbog lažnog prijavljivanja”, rekao je Kuntić.

“Predlog predsednika Hrvatskog nacionalnog vijeća upućen Nacionalnom savetu bunjevačke nacionalne manjine da se započne dijalog oko postojećih nesporazuma, koji su eskalirali ovih dana posebno nakon posete predsednika Srbije i Hrvatske Subotici, mi smo prihvatili, ali ne znamo kada će on započeti”, rekao je na konferenciji za štampu 18. jula Nikola Babić, predsednik Nacionalnog saveta Bunjevaca. “Međutim, o predlogu predsednika HNV Josipa Pekanovića upućenom i premijeru Vojislavu Koštunici o objedinjavanju Hrvatskog nacionalnog vijeća i Bunjevačkog nacionalnog saveta u ovom trenutku ne možemo razgovarati, jer mi kroz ovaj savet regulišemo ostvarivanje svojih

nacionalnih prava.” Babić je takođe istakao da stalna osporavanje bunjevačkog nacionalnog identiteta koja dolaze od strane DSHV i u poslednje vreme HNV-a, otežavaju taj dijalog. «O događajima vezanim za pomenute izjave od strane DSHV o neprihvatljivoj podeli na Hrvate i Bunjevce obavешten je i predsednik Koštunica, kao i republički Savet za nacionalna manjine, i Koštunica je kao predsednik tog saveta predložio da se o svemu otvori dijalog i problemi počnu rešavati», saopštio je Babić i napomenuo da je Koštunica lično Bunjevcima garantuje pravo na nacionalni identitet i ostvarivanje svih prava na osnovu toga, kao što su obrazovanje i jezik i obrazovanje. Mirko Bajić, član Nacionalnog saveta Bunjevaca, takođe je istakao da Bunjevci jesu za dijalog sa HNV-om, ali ne i za podređenu ulogu. “Neprihvatljivo je da razgovaramo o tome da li postojimo ili ne postojimo. Mene lično iznenađuje da je naše pravo na jezik i obrazovanje dočekano sa žestinom u HNV, i čudno je da Bunjevce kao nacionalnu manjinu više prihvataju u drugim sredinama nego ovde u Subotici gde nas najviše ima. Zanimljivo je svakako i to da je pravilnik o uvođenju bunjevačkog jezika u škole najpre prihvaćen u pokrajinskoj skupštini, a zatim ubrzo povučen, a da nismo dobili objašnjenje zbog čega je to urađeno.”

Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje je 31. januara 2005. godine sačinio pravilnik o nastavi na bunjevačkom jeziku za osnovce nižih razreda. Nastavni plan i program za predmet «Bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture» objavljen je u «Službenom glasniku Republike Srbije» 18. februara 2005. godine. Usledile su reakcije od strane DSHV-a, hrvatskih udruženja i uglednih pojedinaca i javnih delatnika hrvatske zajednice. Dve nedelje kasnije (4. mart 2005.) pravilnik o nastavi na bunjevačkom jeziku za osnovce nižih razreda stavljen je van snage.

Jedan od političkih lidera hrvatske nacionalne zajednice u Vojvodini Dujo Runje podneo je ostavku na mesto podpredsednika i na članstvo u Hrvatskom nacionalnom vijeću. "Od HNV se pre svega zahteva efikasnost, a ne reprezentativna uloga", naveo je u Runje ostavci podnetoj predsedniku HNV Josipu Pekanoviću. Runje je istakao i da se oseća saodgovornim za loše rezultate HNV, a predsednika HNV kritikuje zbog neresavanja pitanja od interesa za hrvatsku zajednicu u Vojvodini, kao što su školovanje učitelja na hrvatskom jeziku, osnivanje drame na hrvatskom u subotičkom Narodnom pozorištu, kao i problem statusa Uredništva na hrvatskom jeziku u Radio Subotici. Runje je dodao i da nema adekvatnog odgovora na inicijativu o uvođenju takozvanog bunjevačkog jezika u škole.

“Predstavnici bunjevačke nacionalne manjine otvoreni su za dijalog, na ravnopravnim osnovama jer njihov status i prava regulisani su Zakonom o nacionalnim manjinama. Da nisu veštačka nacija i da za to postoji dovoljno istorijskih dokaza ponovljeno je bezbroj puta, a ono što je za Bunjevce važno jeste odgovor na zahtev koji je 12. jula u Beogradu predat premijeru Srbije Vojislavu Koštunici, u funkciji predsedavajućeg Saveta za nacionalne manjine. Pitanja matične države, službene upotrebe bunjevačkog jezika i poništavanje odluke iz 1945. godine kojom se Bunjevci moraju izražavati kao Hrvati, i dalje su otvorena i čeka se zvaničan stav nadležnih republičkih organa i odgovori na njih.”

Tim povodom je u Bunjevačkom informativnom centru održana konferencija za medije, na kojoj su ispred Nacionalnog saveta Bunjevaca govorili predsednik Nikola Babić i njegov član Mirko Bajić, u ime Bunjevačke stranke njen predsednik Darko Babić. “Mislim da su se u Srbiji stekli uslovi da svi budu jednaki pred zakonom. Ova prijava (protiv Petra Kuntića za krivično delo izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje, razdora i netrpeljivosti iz člana 134, stava 3, u vezi stava 1 Osnovnog krivičnog zakona) biće dostavljena predsedniku Republike, parlamentarnim strankama, predsednicima odbora. Čak razmišljamo da ministru za lokalnu samoupravu podnesemo zahtev da zabrani rad Demokratske stranke Hrvata u Vojvodini i da se obratimo međunarodnim institucijama”, istakao je Darko Babić.

“Nikome ne mogu da zabranim da se izjašnjava kako hoće, to je pravo svakog čovjeka, ali samo iznosim stajalište naše stranke i smatram našom dužnošću da iznosimo povijesnu istinu a to je da su Bunjevci i Šokci živa grana hrvatskog naroda”, rekao je Petar Kuntić dodavši da je najava da bi se mogla zahtevati zabrana rada DSHV-a apsolutno neutemeljena i neozbiljna.

Predsedništvo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini povodom reakcije Bunjevačkog nacionalnog saveta na izjave predsednika DSHV-a Petra Kuntića o veštačkim podelama unutar hrvatskog korpusa, i tužbe Bunjevačke stranke protiv njega, saopštava da je to stav stranke, a ne lični stav Petra Kuntića. «DSHV smatra da je podela među bunjevačkim Hrvatima nastala u Miloševićevo vreme da bi se razbio hrvatski korpus u Vojvodini, te izjavljuje da to stanovište neće menjati, uprkos poptuno pravno neutemeljenoj pretnji kaznenim postupkom prema g. Kuntiću», navodi se u obraćanju javnosti ove stranke. Istog dana je Demokratski savez Hrvata u Vojvodini reagovao i na izbor sudija i javnih tužilaca, koji je, po njihovoj oceni, još jednom pokazao da je za imenovanje osoba u pravosudne organe najmanje važna stručnost. Predstavnici DSHV ističu da “Nela Vujkov, koja radi u sudu u Novom Sadu, iako s najboljim ocenama, nije izabrana, a razlog je primedba jednog poslanika u Republičkoj skupštini da je «njen otac na Televiziji Beograd predstavljao Hrvate». Ova stranka podseća da sporazum između SCG i Hrvatske o zaštiti prava srpske i crnogorske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u SCG u članu 3 propisuje manjinama pravo zaštite od svakog delovanja koje ugrožava ili bi moglo ugroziti njihov opstanak, a formiranje tzv. bunjevačke nacije izvan hrvatskog korpusa predstavlja direktno kršenje tog sporazuma. ”Sa žaljenjem konstatiramo da Bunjevačka stranka sada podnosi prijavu protiv našeg predsednika Petra Kuntića zbog navodnog krivičnog dela izazivanja nacionalne mržnje, ali nije podnela krivičnu prijavu zbog genocida nad 40.000 prognanih Hrvata iz Vojvodine, iako krivični progon nije zastareo”, navodi se u saopštenju DSHV-a.

Polemika o tome da li su Bunjevci deo hrvatskog naroda dovela je i do podele mišljenja oko toga da li je “Dužijanca” običaj Bunjevaca ili Hrvata. Bunjevačka stranka smatra da je “Dužijanca” običaj Bunjevaca kojim se svečano obeležava završetak žetve i zahvaljuje bogu na dobrom rodu, a koji danas predstavlja turističku manifestaciju. Svojevremeno je odlukom Opštine Subotica ova manifestacija oduzeta Bunjevcima i proglašena običajem Hrvata pa se Bunjevačka stranka usprotivila učešću Bunjevaca u svečanom programu “Dužijance.” U saopštenju koje je potpisao predsednik Izvršnog

odbora Bunjevačke stranke Stipan Buljovčić reaguje se na odluku Nacionalnog saveta Bunjevaca da prihvati poziv predsednika subotičke opštine Geze Kučera i učestvuje u proslavi. Takođe se poziva rukovodstvo KUD "Bunjevka" da odustane od učešća u programu jer bi bio presedan da institucija koja ima predstavnike u Nacionalnom savetu i koristi njegova sredstva za rad daje legitimitet odluci opštine i proglašenju "Dužijance" hrvatskom manifestacijom. Izvršni odbor Bunjevačke stranke odlučio je da iz stranke isključi Nikolu Babića, Nikolu Vizina i Šumu Sekulića, koji su inače osnivači stranke, jer su zastupali stav da predstavnici Nacionalnog saveta Bunjevaca treba da učestvuju na "Dužijanci" i izrazili tu spremnost u razgovoru sa Gezom Kučerom.

Sombor ima dve "Dužijance" od kada su se somborski Bunjevci podelili zbog različitog gledanja na nacionalnu pripadnost. "Dužijanica" u organizaciji Nacionalnog saveta Bunjevaca i Udruženja građana "Bunjevačko kolo" održana je 24. jula. Reč je o četvrtoj po redu Dužijanci koju organizuje "Bunjevačko kolo". Nedelju dana kasnije održana je još jedna "Dužijanica" u organizaciji Hrvatskog kulturno-umetničkog društva "Vladimir Nazor". "Dužijanica" se u Somboru obeležava od 20-tih godina prošloga veka.

Predsednik Bunjevačke stranke Darko Babić uputio je tokom septembra pismo premijeru Srbije Vojislavu Koštunici, predsedniku Srbije Borisu Tadiću i resornim odborima Skupštine Srbije, u kom je optužio Vladu Srbije da je "nečinjenjem stvorila političku klimu" da napadi na Bunjevce budu pojačani. Kritikujući Vladu zbog toga što nije ništa preduzela da spreči dalje napade na bunjevačku nacionalnu zajednicu, u pismu se kaže da je Bunjevačka stranka prihvatajući realnu opasnost za opstanak Bunjevaca donela dokument: Memorandum o uzrocima i posledicama političko-pravne odluke o nestanku Bunjevaca i da ga želi dati na uvid javnosti. Tu je navedena geneza događanja u prošlom i ovom veku u vezi sa Bunjercima, kao i odlučnost da oni učestvuju u donošenju svih odluka u koje će biti uključeni i predstavnici drugih nacionalnih manjina. Na kraju pisma se iznose sve aktivnosti koje su institucije hrvatske nacionalne manjine preduzele u ostvarivanju svog cilja. «Sprečili su uvođenje izbornog predmeta za prva tri razreda osnovne škole «Bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture»; podneli su inicijativu za gašenje utapanje BNS u HNV; zalažu se da u predstojećem Ustavu Srbije onemoguće postojanje Bunjevaca; iskoristili su žetelačke svečanosti «Dužijanica» za decidno iznošenje stava Rimokatoličke crkve o Bunjercima kao etničkoj grupi hrvatskog naroda; iskoristili su svečanu Skupštinu povodom petnaeste godišnjice osnivanja DSHV da formiraju mišljenje u javnom mnjenju da su Bunjevci izmišljena nacija od strane Republike Srbije sa ciljem asimilacije pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Bunjevce.»

Na hearingu u Briselu 13. oktobra ministar za ljudska i manjinska prava SCG Rasim Lajić je, između ostalog, potpuno odbacio tvrdnje predstavnika hrvatske nacionalne manjine da se institucionalno unosi podela među Hrvate u Vojvodini tako što se podstiče formiranje Bunjevaca kao manjine. Rekao je da je to neverovatna optužba, da se 20.000 lica izjasnilo kao Bunjevci i da, čak iako

on lično smatra da Bunjevci pripadaju kulturno hrvatskoj zajednici, niko im ne može zabraniti da se osećaju kako oni hoće.

Krajem oktobra meseca je Predsedništvo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini usvojilo Deklaraciju o položaju Hrvata u Vojvodini. DSHV smatra da su pripadnici hrvatske nacionalne zajednice u neravnopravnom položaju, a u Deklaraciji se, kako je istakao predsednik stranke Petar Kuntić, navode problemi na koje je javnost i ranije upozoravana. Kao poseban problem za hrvatsku zajednicu, u Deklaraciji se ističe i aktivna državna akcija na podeli hrvatske manjine veštačkim stvaranjem nove nacije, Bunjevaca.

Povodom Deklaracije Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Mirko Bajić, pokrajinski poslanik i član Odbora za međunacionalne odnose Skupštine AP Vojvodine, objavio je saopštenje. "Demokratski savez Hrvata u Vojvodini u svojoj Deklaraciji otvoreno negira pravo građanima Srbije i Crne Gore koji se izjašnjavaju kao Bunjevci da se u skladu sa okvirnom Konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina (Strazburg 1995.) i zakonima Srbije i Crne Gore slobodno izjašnjavaju i o svojoj nacionalnoj pripadnosti, tvrdeći da time državni organi podstiču asimilaciju Hrvata u SCG. Bunjevci imaju formirane institucije u skladu sa zakonom, pa tako i svoj nacionalni savet, kao i sve druge nacionalne manjine u SCG. Kroz delovanje Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine i drugih institucija, mi, Bunjevci ostvarujemo svoja prava pre svega na zaštitu identiteta i osnovnih prava u oblasti kulture, jezika, informisanja i školovanja. Nedopustivo je da jedna nacionalna manjina ili njen politički predstavnik osporava prava drugoj nacionalnoj manjini na samobitnost i sva druga prava koja za sebe traži. Zahtevamo od državnih organa da preduzmu mere u cilju zaštite prava Bunjevaca i da osude ovakve nedopustive i neargumentovane napade koji u osnovi imaju za cilj asimilaciju Bunjevaca od strane Hrvatske nacionalne zajednice na severu Vojvodine, gde Bunjevci u najvećem broju žive."

Predsednik Bunjevačke stranke Darko Babić je takođe tim povodom izdao saopštenje na čijem se početku kaže: "Bunjevačka stranka nije iznenađena objavljenom Deklaracijom o položaju hrvatskog naroda u Vojvodini, kao i njenim sadržajem, jer je jasan cilj i kontinuitet u delovanju". U Deklaraciji nije rečeno ništa novo kada su u pitanju stavovi DSHV-a, samo je bilo pitanje političke procene kada je pravi trenutak za njeno objavljivanje. DSHV je ovom prilikom potvrdio da u Vojvodini postoje ozbiljni međunacionalni problemi na šta Bunjevačka stranka nastoji ukazati od februara 2005. godine. "Smatramo da je pravo vreme da koalicijski partneri DSHV-a u Subotici i AP Vojvodini zauzmu jasan stav povodom politike DSHV-a i o tome obaveste građane Subotice, AP Vojvodine i Republike Srbije. Iznenađuje nas reakcija i osuda Deklaracije od strane Rasima Ljajića, ministra za ljudska i manjinska prava SCG koji je više puta javno izneo svoj stav da su Bunjevci Hrvati i na taj način izravno dao podršku DSHV-u", ističu iz Bunjevačke stranke. Istovremeno, podsećaju da su podneli Zahtev Vladi Republike Srbije 11. jula 2005. godine i kaznenu prijavu Republičkom javnom tužilaštvu 15. jula protiv predsednika DSHV-a za kazneno delo izazivanja rasne, verske i međunacionalne mržnje, ali,

kako kažu, izostala je reakcija. "Nečinjenjem i neprovođenjem zakona od strane IV AP Vojvodine i merodavnih ministarstava Vlade Republike Srbije, omogućava se DSHV-u da izaziva rasnu, versku i međunacionalnu mržnju usmerenu ne samo protiv Bunjevaca i većinskog naroda, već protiv svih građana AP Vojvodine i Republike Srbije", stoji na kraju saopštenja predsednika Bunjevačke stranke Darka Babića.

Po rečima predsednika Demokratske stranke Hrvata u Vojvodini Petra Kuntića, 6. novembra na sastanku sa ministrom za ljudska i manjinska prava SCG Rasimom Lajićem nije bilo konkretnijih dogovora u vezi sa otvaranjem bunjevačkog pitanja u Vojvodini, nakon što je DSHV optužio državu da forsira podelu na Hrvate i Bunjevce. "Ministru smo dostavili mišljenja akademija nauka Srbije, Vojvodine i Hrvatske koja su o tom pitanju sačinjena na inicijativu DSHV-a, i dogovoreno je da će ono biti razmatrano tokom narednih razgovora", kazao je Kuntić. On je naveo i da su stavovi tri naučne institucije različiti, odnosno da jedino SANU smatra da bi trebalo odobriti uvođenje bunjevačkog jezika, ali da ta akademija nema nijednog stručnjaka koji bi mogao da se uključi u izradu bunjevačkog rečnika. Ponovio je da je stav DSHV-a, međutim, da je bunjevački jezik samo dijalekat hrvatskog.

Sekretar Saveta za nacionalne manjine Petar Lađević je istog dana, posle posete Bunjevačkom nacionalnom savetu, najavio je da će uskoro biti organizovan stručni sastanak posvećen službenoj upotrebi bunjevačkog jezika. Kako je najavio Lađević, sastanku će, pored predstavnika bunjevačke nacionalne manjine prisustvovati eksperti Srpske akademije nauka i umetnosti i da će se nakon prikupljanja relevantnih mišljenja održati rasprava u Savetu za nacionalne manjine i stavljanje tog pitanja na dnevni red sednice. Na pitanje o Deklaraciji Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini u kojoj je ocenjeno da država veštački deli hrvatsku nacionalnu zajednicu na Hrvate i Bunjevce, Lađević je rekao da se država ni na koji način ne upliće u rad nacionalnih saveta. "Smatram da je cinična ocena da država podržava bunjevački nasuprot hrvatskom nacionalnom savetu. Sve što mi radimo je da poštujemo zakon", rekao je Lađević. On je ocenio i da je u Deklaraciji DSHV-a izneto niz neistina dodajući da Savet taj dokument doživljava kao stav jedne političke stranke, a ne cele zajednice.

Predstavnici Mešovite komisije za manjine SCG i Hrvatske održali su 22. novembra u Palati državne zajednice SCG svoju prvu sednicu posvećenu pitanju manjina. Predstavnici SCG ocenili su da su neprihvatljivi navodi Deklaracije Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini o položaju hrvatske manjine i stvaranju veštačke nacije Bunjevaca. "To ne stoji, jer se 20 hiljada naših građana na popisu izjasnilo slobodno kao Bunjevci. Oni imaju pravo na samoodređenje, a mi kao država nemamo pravo da utičemo da se oni drugačije izjasne. To je potvrdio i Savet Evrope", istakla je Jelena Marković. Pomoćnik ministra spoljnih poslova Hrvatske i kopredsednik Mešovite komisije Slavko Leban je rekao da posle sastanka ostaju različiti stavovi SCG i Hrvatske o postojanju Bunjevaca i bunjevačkog jezika. "To ne treba sakrivati. Danas smo to pitanje načeli i otvorili uz dobru volju da se to ide rešavati. Biće drugih sastanaka na kojima će se o tome više razgovarati", rekao je Leban.

U decembru mesecu je Bunjevačka stranka objavila Deklaraciju o položaju bunjevačkog naroda. Predsedništvo Bunjevačke stranke smatra da je “položaj bunjevačke nacionalne zajednice u Republici neprihvatljiv, da su pripadnici naše zajednice u neravnopravnom položaju u odnosu na većinski narod i druge manjine. Nad Bunjevcima se vrši političko-pravno nasilje kao planska i organizovana aktivnost sa ciljem asimilacije Bunjevaca u Hrvate. Republika Srbija ne preduzima mere pravne zaštite koje bi omogućila očuvanje i razvoj našeg nacionalnog identiteta a na koje je obavezna u skladu sa domaćim zakonodavstvom i međunarodnim ugovorima i drugim dokumentima o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, kao i o zaštiti manjina”, kaže se na početku Deklaracije koju je objavila Bunjevačka stranka. Dalje se navode poteškoće sa kojima se susreće bunjevačka zajednica u Republici Srbiji. Podseća se da od 1945. do 1991. godine nisu imali slobodu izbora i izražavanja o pripadnosti njihovoj nacionalnoj zajednici, a od te godine omogućeno im je na popisu stanovništva to pravo, ali bez uživanja svih prava koja idu sa tim izborom. Zatim, navodi se da je Bunjevcima onemogućeno pravo uživanja načela nediskriminacije, što se najgrublje krši u vođenju kadrovske politike: po poslednjem popisu Bunjevaca u Subotici ima 10,6 odsto, a u službama lokalne samouprave je zaposleno 0,2 odsto, na rukovodećim mestima nema nijednog Bunjevca, kao ni u javnim lokalnim preduzećima kojima je osnivač lokalna samouprava. Zatim, Bunjevci ne uživaju pravo zaštite nadležnih institucija Republike Srbije od aktivnosti hrvatske nacionalne manjine koja ugrožava njihov opstanak, ništa se ne preduzima na očuvanju i zaštiti njihovih kulturnih tradicija koje se svojataju od strane hrvatske nacionalne zajednice, osporava im se pravo na jezik i pismo manjine, osporava im se pravo na očuvanje nacionalnog identiteta i veroispovest na maternjem jeziku, a već doneta odluka od strane Sekretarijata za obrazovanje i Sekretarijata za propise, upravu i nacionalne manjine Vojvodine o uvođenju u prva 3 razreda osnovne škole izbornog predmeta Bunjevački jezik sa elementima nacionalne istorije i kulture, stopirana je. Zbog svega toga, kako se kaže dalje u Deklaraciji, Bunjevačka stranka nije iznenađena objavljenom deklaracijom o položaju hrvatskog naroda u Vojvodini, i njenim sadržajem, posebno ističući tačku 6, u kojoj se kaže da država veštački podstiče stvaranje “nove etničke skupine” (Bunjevci) što sve ima za cilj olakšavanje asimilacije hrvatske zajednice. Na delu je klasična zamena teza i pokušaj asimilacije Bunjevaca, kaže se dalje u Deklaraciji, o čemu su obavestene institucije vlada Vojvodine i Srbije. “Nečinjenjem i nesprovođenjem zakona od strane Izvršnog veća Vojvodine i nadležnih ministarstava Vlade Srbije omogućava se DSHV da izaziva rasnu, versku i međunacionalnu mržnju usmerenu ne samo protiv Bunjevaca i većinskog naroda već protiv građana Vojvodine i Srbije”, kaže se između ostalog u Deklaraciji koju je potpisao predsednik Bunjevačke stranke Darko Babić.

Na pitanje kako komentariše to što bunjevački jezik nije među jezicima manjina u SCG koji su obuhvaćeni Evropskom poveljom o manjinskim jezicima Vinece Evetović, podpredsednik Bunjevačke stranke, istakao je da kompetentni ljudi u zajednici rade na njegovoj standardizaciji. Prema tumačenju

Ministarstva za ljudska i manjinska prava SCG, bunjevački jezik se nije našao na listi manjinskih jezika jer nije standardizovan.

Predsednik DSHV-a Petar Kuntić ukazuje na činjenicu da je deo bunjevačke deklaracije posvećen napadima na tu stranku i da to vodi razjedinjavanju bunjevačkog korpusa. No, usprkos svim nesporazumima i teškim optužbama po Kuntiću još uvijek postoje mogućnosti da se otvori dijalog i podele prevladaju. Odluku da se bunjevački ne uvrsti u Evropsku povelju o manjinskim jezicima Kuntić smatra očekivanom jer potvrđuje njihove tvrdnje da je bunjevački jezik dijalekt ovdašnjih Hrvata i da se ne može standardizovati.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini je 23. januara saopštio da je neugodno je iznenađen inicijativom pokrajinskog Sekretarijata za obrazovanje i kulturu o uvođenju bunjevačkog jezika u škole kao izbornog nastavnog predmeta. DSHV ocenjuje da se takvim aktivnostima državnih organa želi veštačkim putem od regionalnog govora načiniti službeni jezik, što se kosi sa međunarodnim i domaćim propisima, kao i sa Evropskom poveljom o regionalnim jezicima manjina. "Iznenađeni smo da se odlučivanje o tako važnom pitanju vrši netransparentno, pre svega imajući u vidu da u Sekretarijatu ima i predstavnika bunjevačkih Hrvata", navodi DSHV i dodaje da bi se to pitanje trebalo rešiti u širokoj javnoj raspravi. Udruženje Hrvata smatra da se kroz inicijativu za uvođenje do sada nepoznatog jezika, odnosno dijalekta hrvatskog jezika vrši državna podrška podeli Hrvata u Vojvodini. U saopštenju se navodi da su Bunjevci deo hrvatskog naroda i da, osim u Vojvodini, žive i u Dalmaciji, Zapadnoj Hercegovini i Bosni, Lici, Gorskom Kotaru, na hrvatskom primorju i u Mađarskoj. Predsedništvo i Veće DSHV izražava zabrinutost i zbog toga što je inicijativa potekla od pokrajinske administracije čija su okosnica Demokratska stranka i Savez vojvođanskih Mađara, čiji je DSHV tradicionalni koalicioni partner.

Pokrajinski sekretar za obrazovanje i kulturu Zoltan Bunjik ocenio je kao preuranjeno reagovanje Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini povodom inicijative da se u program škola Vojvodine uvede kao izborni predmet bunjevački jezik. Bunjik je podsetio da je Bunjevački nacionalni savet formiran prema postojećim zakonima ove zemlje, na osnovu Zakona o nacionalnim manjinama, i da taj savet učestvuje u kulturnom životu i svim aktivnostima kao i ostali nacionalni saveti. On je istakao da pokrajinska vlada još nije zauzela stav prema zahtevu Nacionalnog saveta Bunjevaca da se njihovim pripadnicima omogući izborna nastava na maternjem jeziku. U toku su konsultacije o standardizaciji tog jezika sa Akademijom nauka i umetnosti Vojvodine, SANU i Hrvatskom akademijom, a očekuje se i mišljenje Ministarstva za ljudska i manjinska prava koje je zaduženo za rad nacionalnih saveta i za problematiku međunacionalnih odnosa. Bunjik je istakao da će Vlada Vojvodine tek nakon tih konsultacija zauzeti stav koji će biti saopšten javnosti, kao i stavovi ostalih institucija obzirom da su delimično kontradiktorni.

Hrvatsko bunjevačko šokačka stranka kritikovala je Demokratski savez Hrvata u Vojvodini što se predstavlja kao jedina stranka s hrvatskim predznakom u Srbiji. U njihovom saopštenju za javnost negativno je ocenjena i politika DSHV-a prema takozvanom bunjevačkom pitanju. Hrvatsko bunjevačko šokačka stranka zaključuje da se do zajedničke platforme hrvatske i bunjevačke strane isključivo može doći dijalogom, a ne zapovedima što se, kako se navodi, u dosadašnjoj praksi pokazalo istinitim i realnim.

Politički obračuni između rukovodstva Demokratske stranke Hrvata u Vojvodini (DSHV) i Hrvatsko bunjevačko šokačke stranke (HBŠS) godinama traju, a kulminirali su kada su Suboticu posetili predsednici Hrvatske i Srbije, kada je svoje stanovište o tome ko su Bunjevci izneo predsednik DSHV Petar Kuntić. Od tada situacije postaje sve napetija za sve Hrvate, Bunjevce i Šokce, navodi se u saopštenju HBŠS, koje je potpisao predsednik Blaško Temunović. “Žalosno je što hrvatska i bunjevačka opcija nisu samostalne nego smišljeno vođene iz istog centra sa različitim strategijama, a svodi se samo na jedan cilj da nikako ne dođe do političkog ujedinjenja, što odgovara i Beogradu i Budimpešti, tj. njihovim političkim predstavnicima (SVM i DS). Hrvatsko bunjevačko šokačka stranka ima ključ za rešavanje dugotrajnog problema, ali samo kada se prestane trgovati, kada predstavnik Zagreba ne bude ujedno i predstavnik Beograda, kao sadašnji konzul, koji je svemu pripomogao, te glavnog krivca proglasio nedodirljivim”, stoji u saopštenju HBŠS.

Odbor za međunacionalne odnose Skupštine Vojvodine je, nakon razmatranja informacije koju im je, povodom zahteva Bunjevačkog nacionalnog saveta da se i Bunjvcima omogući pravo na upotrebu sopstvenog jezika, dostavio Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje i kulturu, zaključio da se pripadnicima nacionalnih zajednica koje žive na prostoru Srbije i Crne Gore moraju se obezbediti uslovi za ostvarivanje svih prava koja im po zakonu i međunarodnim normama pripadaju. Takođe, povodom učestalih prepucavanja po ovom pitanju između Nacionalnog saveta Bunjevaca, s jedne, i Nacionalnog saveta Hrvata i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, s druge strane, i nakon žučne rasprave i na samoj sednici, u kojoj su učestvovali hrvatski i bunjevački predstavnici Dujo Runje i Mirko Bajić, Odbor je većinom glasova usvojio i apel svim političkim subjektima da se suzdrže od kvalifikacija koje osporavaju ostvarivanje bilo kojih prava pripadnicima nacionalnih zajednica i tako mogu izazvati međunacionalne tenzije i sukobe, a da se eventualno sporna pitanja rešavaju dijalogom u institucionalnom okviru. Jedini član Odbora koji je glasao protiv ovog apela, uz obrazloženje da ga smatra dvosmislenim i suvišnim, bio je Dujo Runje, koji je, inače, i funkcioner DSHV-a. “Podsećam na to da je Skupština SCG ratifikovala Povelju Evropskog parlamenta o regionalnim i manjinskim jezicima, u kojoj se državi-potpisnici dozvoljava da takve jezike taksativno navede, i gde su, u slučaju SCG, navedeni albanski, bosanski, bugarski, mađarski, romski, rumunski, rusinski, slovački, ukrajinski i hrvatski jezik. Dakle, kao što i sami možete videti, nigde nema bunjevačkog jezika”, ukazao je Runje. On je stoga predložio da se po pitanju postojanja i eventualne autentičnosti bunjevačkog jezika, koji se, kako je rekao, “iako Bunjevci danas žive u Hrvatskoj, Srbiji, BiH i Mađarskoj, koristi samo na još

nekoliko bačkih salaša”, što hitnije oglase eminentni filolozi iz Srbije, ali i iz Hrvatske. “ Bunjevački je živ jezik i koristi ga više od 20.000 građana ove zemlje koji su se izjasnili kao Bunjevci”, uzvratilo je Bajić, koji je ujedno i član Nacionalnog saveta Bunjevaca. “Istina je da tog jezika u okolnim državama gde Bunjevci takođe žive zaista nema, ali mi upravo od toga i strahujemo, jer je ovde zapravo reč o pitanju da li Bunjevci uopšte postoje, odnosno o ugrožavanju prava na postojanje jedne nacionalne zajednice, i to, nažalost, od druge nacionalne zajednice. To je nečuveno, jer mi, kao Bunjevci, nemamo problem s ovom državom i njenim institucijama, već se sporimo s drugom manjinskom zajednicom koja nam osporava pravo da se izjašnjavamo onako kako se osećamo, što mi Hrvatima nikada nismo osporavali.” Decidirno tvrdeći da Bunjevci nisu Hrvati i ukazujući na to da u Srbiji imaju i svoj nacionalni savet i da su legitimna nacionalna manjina, on je je istakao da je očuvanje vlastitog jezika jedan od ključnih uslova za očuvanje nacionalnog identiteta, i napomenuo da Bunjevaca u Hrvatskoj, Mađarskoj i BiH i nema upravo zato što nemaju svoj jezik, i da ih, ukoliko im se to pravo i ovde ospori, na kraju više neće biti ni u Srbiji.

Bunjevački nacionalni savet najavio je 31. januara da će istrajati u nameri da se u škole uvede bunjevački jezik, ali je istovremeno predstavnik hrvatske manjine u Srbiji pozvao na dijalog o svim spornim pitanjima bunjevačke pripadnosti. Član saveta Mirko Bajić izjavio je da je bunjevačka zajednica odredila time i platformu za razgovore s hrvatskom zajednicom, ali da se na njihovu ponudu odgovora napadima u kojima se negira postojanje bunjevačkog nacionalnog identiteta. Također je rekao da bački Hrvati nemaju svoju autentičnu kulturu već da se za svoje predstavljanje služe običajima Bunjevaca. Istakao je da će, usprkos opstrukciji DSHV-a, Bunjevački nacionalni savet istrajati u nameri da se bunjevački jezik uvede u osnovne škole, kao izborni predmet "Bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture". Na novinarsko pitanje ko će deci predavati taj predmet i gde su ti predavači stekli kvalifikacije za predavanje bunjevačkog jezika, Mirko Bajić je rekao da to pitamo te učitelje, ali da to u suštini i nije bitno.

Bunjevačka stranka se distancirala od pojedinih odluka Bunjevačkog nacionalnog saveta i do daljnjeg je prekinula saradnju s ovim telom bunjevačke zajednice. U saopštenju stranka je takođe naložila svim svojim članovima da prekinu rad u savetu. Među razlozima za donošenje ovakve odluke navodi se da pojedini članovi saveta mimo svojih ingerencija javno istupaju i iznose političke stavove nastojeći da se nametnu i u političkom smislu. Stranka je pojedine članove saveta optužila i za "neadekvatno određivanje prioriteta, raspodelu sredstava i nenamensko trošenje" sredstava što je "često je izazivalo nesuglasice između pojedinih institucija bunjevačkog naroda". Takođe, "nacionalni savet nije izvršio pripreme niti je na bilo koji način obeležio nacionalni praznik- Veliko prelo u Subotici, koji je i Republički savet za nacionalne manjine prihvatio kao praznik bunjevačkog naroda". Uz navođenje i drugih razloga Bunjevačka stranka je obavestila javnost "da su istupi i odluke pojedinih članova Nacionalnog saveta njihovi lični stavovi u kojima stranka ni na koji način ne

sudeluje". Ovo su zaključci, kako se navodi, glavnog odbora Bunjevačke stranke koji je zasedao 2. februara tekuće godine.

U Izvršnom veću Vojvodine u Novom Sadu 9. februara je održana svečana promocija povodom početka izlaženja "Bunjevačkih novina", lista bunjevačke nacionalne zajednice u Vojvodini. Pokrajinski sekretar za informacije Milorad Đurić istakao je zadovoljstvo činjenicom da se i Bunjevačka nacionalna zajednica pridružila porodici vojvođanskih nacionalnih zajednica, koje su ostvarile svoje osnovno građansko i civilizacijsko pravo, informisanje na svom sopstvenom, maternjem jeziku. Kako je najavljeno, Pokrajinski sekretarijat za informacije i Izvršno veće nastaviće da podržavaju izdavanje i širenje porodice glasila i ostvarivanje prava na informisanje na jezicima nacionalnih zajednica. Član upravnog odbora "Bunjevačkog informativnog centra" Mirko Bajić, izrazio je posebnu zahvalnost Skupštini i Izvršnom veću Vojvodine, kao i Pokrajinskom sekretarijatu za informacije, na podršci koju su pružili "Bunjevačkim novinama". On je rekao "da su svi vojvođanski Bunjevci ponosni na izdanje na svom maternjem jeziku i na mogućnost da sačuvaju i unaprede sve elemente svog kulturnog i duhovnog nasleđa i identiteta, poput ostalih članova brojne i ravnopravne porodice vojvođanskih nacionalnih zajednica". O listu svoje nacionalne zajednice govorili su i predsednik Nacionalnog saveta Bunjevaca Nikola Babić i direktor "Bunjevačkih novina" Vesna Vidaković.

Predsedništvo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini uputilo je pismo ministru za ljudska i manjinska prava SCG Rasimu Ljajiću u kojem reaguje na obraćanje Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje i kulturu od 26. januara njegovom ministarstvu, zbog stava i preporuka u vezi sa uvođenjem izbornog predmeta negovanje maternjeg jezika i nacionalne kulture čije je uvođenje tražio Bunjevački nacionalni savet. Između ostalog u dopisu se kaže da „tkz. bunjevačko pitanje i tkz. bunjevački jezik nepotrebno opterećuje srpsko-hrvatske odnose, umesto da bunjevačko-hrvatska zajednica sa sjevera Bačke bude aktivna spona u dobrosusjedskim i proeuropskim odnosima dvaju naroda... Slažemo se da bi ovo pitanje trebalo rješavati razgovorom, ali nam to slični pokušaju skretanja pažnje jer se istodobno tajno pokušava ishoditi rješenje u korist pobornika opcije bunjevačke samosvojsnosti, inače nekadašnjih saveznika režima Slobodana Miloševića, koji je među svojim ministrima za ljudska i manjinska prava imao upravo pripadnike ove 'bunjevačke' opcije, kao što je među svojim dopisnicima novosadski list 'Dnevnik', udarna pesnica destruktivnog Miloševićevog režima u Vojvodini 1990-ih, bila današnja urednica Bunjevačkih novina”. U dopisu se zatim podseća da u vojvođanskom delu Bačke živi tek oko 20 odsto Bunjevaca, dok ostali žive u Dalmaciji, Lici, Gorskom kotaru, zapadnoj Hercegovini i Bosni, Južnoj Mađarskoj, okolini Budimpešte..., da ikavski dijalekt, koji neki u ovoj zemlji žele da predstave kao književni, koriste jedino pripadnici hrvatskog naroda u svim ovim krajevima. Zatim se kaže da nastavni program bunjevačkog jezika sa elementima nacionalne kulture za prva tri razreda osnovne škole ne zadovoljava ni najelementarnije kriterijume struke iz kojeg su isključeni ključni pisci bačkih Bunjevaca „kojima je nedvojbeno bila njihova

pripadnost hrvatskom rodu, prije svih Balint Vujkov”, a osporava se i postojanje bilo kakvih pravopisnih, gramatičkih i drugih jezičkih normi vezanih za ikavicu. Na kraju se postavlja pitanje koja je to institucija u kojoj se može steći kvalifikacija za predavanje bunjevačkog jezika i ko će merodavno da proceni znanje budućih predavača, kao i da li je kućno znanje dovoljno za zvanje školskog nastavnika.

Vesna Vidaković, v.d. glavni i odgovorni urednika „Bunjevačkih novina”, reagovala je povodom pisma DSHV-a. “Kao najodređenija među prozvanima u pismu koje je Predsedništvo Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine u vezi rešenja nekih od nacionalnih pitanja bunjevačke nacionalne zajednice uputio ministru za ljudska i manjinska prava Republike Srbije gospodinu Rasimu Ljajiću, rešila sam da iznesem stav o neistinama, pa čak i o krupnim uvredama koje bi pored ostalih, trebalo da budu pripisane i meni kao vršiocu dužnosti glavnog i odgovornog urednika „Bunjevačkih novina”. U svom reagovanju je, između ostalog napisala: “Okupivši obrazovne, sposobne i dobrim delom mlade ljude, svojski smo prionuli na rad koristeći svu svoju profesionalnost i do sada izdali sedam mesečnika u veoma teškim uslovima redukovanih pokrajinskih finansijskih sredstava i bez pomoći spolja. Smatram da smo postigli mnogo, kao i da smo uspeli da okupimo izuzetno kompetentnu ekipu i to eminentnih stručnjaka, kako za istoriju, tako i za lingvistiku i slične oblasti neophodne za definisanje nacionalnog identiteta Bunjevaca, standardizaciju i modernizaciju potisnutog i zaboravljenog bunjevačkog jezika... Baš zbog toga sam izuzetno povređena kategorizacijom „dopisnika udarne pesnice destruktivnog Miloševićevog režima”, ne zbog onog Miloševićev, nego zbog one destruktivnosti. Kao izveštač iz lokala destruktivno sam delovala na svaku odluku sličnu onoj o dodeli vekovnog običaja Bunjevaca dužijance hrvatskoj zajednici, što je svojevrsan presedan u istoriji. Na pozivanje na nekakvu „povjesničku stručnost” kako to DSHV zamišlja, mogu samo da kažem, sačuvaj nas bože političkih privilegaških istoričara zbog čijih se „naučnih dostignuća” i danas najviše ratuje ...Spominjanje tako drastičnih stvari kao što su nacistički logori toliko je neprimereno, nebulozno, politički ni malo mudro, pa čak i opasno na ovim... prostorima, bez obzira na koga se odnosi, jer nažalost onih koje Predsedništvo DSHV misli da predstavlja baš je nacionalno ime iz naziva ove političke stranke jedno od onih za kojim se vuče takva avet pod dobro pozatim nazivom Jasenovac”.

Pokrajinska administracija će odluku o uvođenju bunjevačkog jezika u škole doneti do početka sledeće školske godine, nakon što se o toj inicijativi oglase merodavne državne i stručne institucije. Zamenica pokrajinskog sekretara za obrazovanje Danica Stevanović ističe da će se uzeti u obzir svi argumenti, bili oni za ili protiv inicijative. U tom kontekstu naglašava da će od značaja biti Evropska povelja o manjinskim jezicima koju je krajem prošle godine usvojila Skupština SCG. U njoj se bunjevački jezik, zbog toga što nije standardizovan, ne spominje. Zamenica pokrajinskog sekretara za obrazovanje zaključuje kako je ovo postalo ozbiljno političko pitanje, ali da će se odgovori tražiti pre svega u saradnji sa stručnim telima.

Izvori:

1. “DSHV neće odustati od stajališta o hrvatskom podrijetlu Bunjevaca”, Radio Subotica, program na hrvatskom jeziku, 12. jul 2005.
2. “Formiranje učiteljskog fakulteta u Subotici dobilo suglasnost republike”, Radio Subotica, program na hrvatskom jeziku, 13. jul 2005.
3. “Reagiranje Bunjevačke matice”, Radio Subotica, program na hrvatskom jeziku, 15. jul 2005.
4. “Bunjevci tužili Kuntića”, Građanski list, 20. jul 2005.
5. “Bunjevci pisali Koštunici”, Dnevnik, 19. jul 2005.

6. "Potpredsednik Hrvatskog nacionalnog vijeća podneo ostavku", Beta, 22. jul 2005.
7. "Neutemeljene optužbe", Subotičke novine, 22. jul 2005.
8. "DSHV o najavljenju tužbi Bunjevačke stranke", Dnevnik, 25. jul 2005.
9. "U Somboru održana centralna bunjevačka Dužionica", Beta, 24. jul 2005.
10. "Bunjevačka, pa hrvatska Dužijanca", Radio 021, 31. jul 2005.
11. "Intenzivirani napadi", Subotičke novine, 30. septembar 2005.
12. "Ljajić: U EP preveličani incidenti u Vojvodini", Beta, 13. oktobar 2005.
13. "U Vojvodini nezadovoljni i Hrvati", B92, 26. oktobar 2005.
14. "Saopštenje pokrajinskog poslanika i člana Odbora za međunacionalne odnose Skupštine AP Vojvodine Mirka Bajića, povodom Deklaracije Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini", Web site Skupštine i Izvršnog veća Autonomne Pokrajine Vojvodine, 26. oktobar 2005.
15. "Bunjevačka stranka: DSHV-u se omogućava izazivanje rasne, vjerske i međunacionalne mržnje", Radio Subotica, program na hrvatskom jeziku, 26. oktobar 2005.
16. "Kuntić: Kome je sporno bunjevačko pitanje?", Dnevnik, 7. novembar 2005.
17. "Kamen temeljac za dobrosusedske odnose", Danas, 23. novembar 2005.
18. "Neprihvatljiv položaj Bunjevaca", Subotičke novine, 9. decembar 2005.
19. "Bunjevačka stranka nezadovoljna odnosom Vlade Srbije prema Bunjevcima", Radio Subotica, program na hrvatskom jeziku, 15. decembar 2005.
20. "Hrvati u Vojvodini protiv uvođenja bunjevačkog jezika", Beta, 23. januar 2006.
21. "Bunjik: Preuranjena reakcija DSHV povodom bunjevačkog jezika", Beta, 26. januar 2006.
22. "HBŠS za dijalog Hrvata i Bunjevaca", Radio Subotica, program na hrvatskom jeziku, 25. januar 2006.
23. "Prijateljski razgovor radikala", Danas, 26. januar 2006.
24. "Pravo na (razvezan) jezik", Dnevnik, 27. januar 2006.
25. "Bunjevačko nacionalno vijeće nudi dijalog i inzistira na bunjevačkom jeziku", Radio Subotica, program na hrvatskom jeziku, 31. januar 2006.
26. "Bunjevačka stranka protiv Bunjevačkog nacionalnog vijeća", Radio Subotica, program na hrvatskom jeziku, 6. februar 2006.
27. "Održana svečana promocija Bunjevačkih novina", Beta, 9. februar 2006.
28. "Bunjevački kao opterećenje", Subotičke novine, 24. februar 2006.
29. "Sve navedeno su neistine i uvrede", Subotičke novine, 24. februar 2006.
30. "O sudbini "bunjevačkog jezika" raspravljat će se do početka školske godine", Radio Subotica, program na hrvatskom jeziku, 21. februar 2006.

